

เขียนโดย

วันพุธที่ 17 เมษายน 2013 เวลา 13:36 น. - แก้ไขล่าสุด วันพุธที่ 17 เมษายน 2013 เวลา 13:42 น.

เห็บสุนัข มี ลักษณะแตกต่างจากแมลงโดยทั่วไป คือเห็บเต็มวัยมี 8 ขา เห็บจะไม่มีหัวมีแต่ส่วนที่เป็นปากยื่นออกมาให้เห็นเท่านั้น ขนาดของเห็บโตเต็มที่มีขนาดยาวประมาณ 3 มิลลิเมตร เห็บจะใช้ส่วนปากของมันแทงเข้าใต้ผิวหนังและเกาะติดแน่นบนตัวสุนัขแล้วดูดกินเลือดเป็นอาหาร เห็บตัวเมียซึ่งได้รับการผสมพันธุ์จากเห็บตัวผู้บนตัวสุนัข แล้วจะดูดเลือดจนตัวเป่งจนขยายตัวเต็มที่มีขนาดถึง 12 มิลลิเมตร มองดูคล้ายแมงกิ้งก่าหยา เมื่อมันจะวางไข่ มันจะถอนส่วนปากออกจากผิวหนัง หล่นจากตัวสุนัขแล้วไปหาที่วางไข่ หลังจากตัวเมียวางไข่แล้วก็จะแห้งตาย และก่อนที่จะออกจากตัวสุนัขทุกครั้งเห็บจะดูดกินเลือดจนตัวเป่งเต็มที่ก่อนเสมอ

เห็บมีวงจรชีวิต 4 ระยะ ระยะแรกคือไข่ ตัวเมียจะวางไข่เพียงครั้งเดียวซึ่งจะใช้เวลาในการวางไข่ประมาณ 10 วัน ไข่ทั้งหมดจะรวมอยู่กันเป็นกอง ๆ ประมาณ 2,000 ถึง 4,000 ฟอง จากนั้นตัวอ่อนจะมีการออกจากตัวสุนัข 3 ครั้ง เพื่อลอกคราบ โดยสามารถอาศัยอยู่บนพื้นบ้าน ผงฝุ่น มุมกรงสุนัข ตลอดจนสนามหญ้าที่สุนัขเดินผ่าน แล้วลงมาวางไข่บนตัวสุนัข ไข่ใช้เวลาประมาณ 3 สัปดาห์ในการฟักออกมาเป็นตัวอ่อน ซึ่งจะมีเพียง 6 ขาเท่านั้น เคลื่อนที่ได้ไวมาก ตัวอ่อนนี้จะขึ้นไปกินเลือดบนตัวสุนัขอย่างน้อย 2 -3 วัน เมื่ออิ่มแล้วจะหล่นจากตัวสุนัข ไปหาที่ลอกคราบ กลายเป็นตัวกลางวัย ซึ่งมีขนาดใหญ่กว่าตัวอ่อนอย่างเห็นได้ชัดและมี 8 ขา ตัวกลางวัยนี้จะกินเลือดบนตัวสุนัขอีก และจะหล่นลงสู่พื้นเมื่อกินอิ่มแล้วเช่นกัน

จากนั้นจะลอกคราบกลายเป็นตัวเต็มวัย ซึ่งจะต้องขึ้นบนตัวสุนัขอีกเพื่อดูดเลือดและผสมพันธุ์ต่อไป วงจรชีวิตของเห็บชนิดนี้จะ สมบูรณ์ได้ในเวลา ประมาณ 45-50 วัน แล้วแต่อุณหภูมิและความชื้นในอากาศ เห็บแพร่พันธุ์ได้รวดเร็วมาก ถ้าเจ้าของสุนัข ไม่เอาใจใส่สุนัข ปล่อยให้เห็บทั้งบนตัวสุนัขและภายในบ้าน จะพบเห็บในปริมาณมากจนน่าตกใจ สุนัขอาจตายจากเห็บ จากการเสียเลือดทำให้หมอม และอ่อนเพลียแล้ว เห็บยังสามารถนำโรคร้ายแรง อื่นๆ มาให้สุนัขอีกด้วย

คนส่วนใหญ่เมื่อจับเห็บจากตัวสุนัขได้มักจะชอบบี้ให้ตาย นั่นจะเป็นการทำให้ไข่ของเห็บแพร่กระจายได้รวดเร็ว เป็นสิ่งที่ไม่ควรทำอย่างยิ่ง

ปัญหาและอันตรายที่เกิดจากเห็บ

1. สูญเสียเลือดอย่างรวดเร็ว และเกิดสภาวะโลหิตจางเนื่องจากทุกระยะของเห็บยกเว้นไข่จะดูดกินเลือดสุนัขนั่นเอง
2. เกิดบาดแผลบนผิวหนังของสุนัข ซึ่งอาจพัฒนาไปสู่สภาวะผิวหนังติดเชื้อเป็นหนอง
3. ก่อให้เกิดความรำคาญและอาการคัน เนื่องจากน้ำลายเห็บ ทำให้สุนัขเกาและเกิดแผลตามมาได้
4. การติดเชื้อพยาธิในเม็ดเลือด

เขียนโดย

วันพุธที่ 17 เมษายน 2013 เวลา 13:36 น. - แก้ไขล่าสุด วันพุธที่ 17 เมษายน 2013 เวลา 13:42 น.

4.1 โรคไข้เห็บ (Babesiosis)

4.2 Ehrlichiosis

4.3 Hepatozoonosis

5. ทำให้เกิดอัมพาตเนื่องจากเห็บ (Ticks paralysis)

การควบคุมและกำจัด

1. การควบคุมโดยใช้สารเคมี
2. การควบคุมโดยชีววิธี
3. การควบคุมแบบผสมผสาน
4. การควบคุมโดยใช้วัคซีน

ซึ่งในที่นี้จะกล่าวเฉพาะการควบคุมโดยใช้สารเคมีเท่านั้น เนื่องจากอีก 3 วิธีที่เหลือยังไม่เป็นที่นิยมและอยู่ในระหว่างการศึกษาทดลอง

รูปแบบของการใช้สารเคมีในการกำจัดเห็บ

เขียนโดย

วันพุธที่ 17 เมษายน 2013 เวลา 13:36 น. - แก้ไขล่าสุด วันพุธที่ 17 เมษายน 2013 เวลา 13:42 น.

1. แชมพูกำจัดเห็บหมัด ประกอบไปด้วย แชมพูฟอกและทำความสะอาดตัวสุนัข ซึ่งจะมีส่วนของสารเคมีหรือสารสกัดจากธรรมชาติที่มีผลในการกำจัดเห็บหมัด ซึ่งส่วนใหญ่จะทำให้เห็บหลุดจากตัวสุนัขชั่วคราว การอาบน้ำต้องใช้เวลาน้อย 10 นาที ก่อนล้างออก

2. แป้งโรยตัว ซึ่งผู้ผลิตมักแนะนำให้โรยตัวหลังอาบน้ำ แต่ผู้เขียนเห็นว่าควรจะโรยตัวก่อนการอาบน้ำมากกว่า เพื่อจัดสารเคมีออกจากตัวสุนัขก่อนที่สุนัขจะเลียแล้วก่อให้เกิดความเป็นพิษได้

3. สเปรย์ ใช้สารเคมีเจือจางพ่นลงบนตัวสุนัขโดยเฉพาะบริเวณที่เห็บเกาะ มีผลทำให้เห็บตายได้

4. สารเคมีเข้มข้นชนิดผงหรือสารละลาย ที่ใช้ผสมน้ำเพื่อราดตัว จุ่มตัว หรืออาบตัวสุนัขเพื่อฆ่าเห็บและหมัด เหา สุนัขได้

5. กลุ่มเวชภัณฑ์ชนิดฉีด มีฤทธิ์ทำให้เห็บเกิดอัมพาตจนตายได้

6. กลุ่มสารเคมีหยดผิวหนัง (Spot on) สารเคมีจะคงตัวอยู่ในชั้นไขมันใต้ผิวหนังในช่วงเวลาหนึ่ง มีฤทธิ์ในการฆ่าเห็บหมัด

7. ปลอกคอกันเห็บหมัด (Collars)

วิธีการควบคุมเห็บที่ถูกต้อง

เพื่อให้การควบคุมเห็บมีประสิทธิภาพสูง จำเป็นต้องมีการควบคุมเห็บพร้อมกันทั้ง 2 ส่วน คือ

1. การควบคุมบนตัวสุนัข

2. การควบคุมภายนอกตัวสุนัข หรือสิ่งแวดล้อมที่อยู่อาศัย โดยการพ่นสารเคมีกำจัดเห็บตามบริเวณชอกกรง บริเวณที่สุนัขนอน สนามหญ้า โดยใช้เครื่องสเปรย์คั่นโยกหรือฝักบัวรดน้ำต้นไม้

เขียนโดย

วันพุธที่ 17 เมษายน 2013 เวลา 13:36 น. - แก้ไขล่าสุด วันพุธที่ 17 เมษายน 2013 เวลา 13:42 น.

หลักในการควบคุมเห็บสุนัขให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพ อาจสรุปได้ดังนี้

1. เลือกใช้สารเคมีที่มีประสิทธิภาพสูง และเห็บไม่ดื้อต่อสารชนิดนั้น
2. มีการควบคุมเห็บทั้งบนตัวสุนัขและภายนอกตัวสุนัข
3. เลือกใช้วิธีการที่ถูกต้องเหมาะสม และมีประสิทธิภาพ
4. ใช้สารเคมีในขนาดที่ถูกต้องตามที่ระบุไว้ในฉลากกำกับสารเคมี
5. ทำการควบคุมเห็บในสุนัขทุกตัวที่เลี้ยงอยู่ร่วมกัน หรือใช้พื้นที่ร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ
6. สามารถใช้รูปแบบการควบคุมเห็บบนตัวสุนัขได้มากกว่า 1 วิธี เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

คัดลอก ดัดแปลง และเรียบเรียงจากเอกสารการประกวดสุนัข 2545 “เห็บสุนัขและการควบคุม” ของ รศ. น.สพ. ดร.อาคม สังข์วรานนท์ ภาควิชาปรสิตวิทยา คณะสัตวแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ข้อมูล/ภาพประกอบ : สพ.ญ.ปราณี พาณิชย์พงษ์ สำนักควบคุม ป้องกันและบำบัดโรคสัตว์
เผยแพร่ : สำนักส่งเสริมและพัฒนาการปศุสัตว์

เขียนโดย

วันพุธที่ 17 เมษายน 2013 เวลา 13:36 น. - แก้ไขล่าสุด วันพุธที่ 17 เมษายน 2013 เวลา 13:42 น.
